

Lisa 1. Sisendkäibemaksu efekt: mis juhtub toitlustaja tuluga, kui langetatakse ainult toidu käibemaksu

Eesti Hotellide ja Restoranide Liit | September 2026

Kokkuvõte

- 1. Toidukaupade käibemaksu langetus ei anna toitlustajale ühtegi senti. Toitlustaja arvab sisendkäibemaksu maha, seega tema toidukulu on juba täna käibemaksuta. Määra langetamine 24%-lt 9%-le muudab tema kulubaasi täpselt nulli võrra.
- 2. Sama muudatus langetab poehinda 12,1%. Toitlustuse hind ei liigu. Toitlustuse suhteline hind kasvab 13,8%, ilma et toitlustaja oleks midagi teinud.
- 3. Toitlustaja sisendkäibemaks kahaneb, seega tema riigile tasumisele kuuluv käibemaks kasvab. Miljonieurose netokäibega restoranil kasvab see 112 800 eurolt 162 300 euronii aastast ehk 44%.
- 4. Nõudluse nihe poodi on hinnanguliselt 2 kuni 6%. Keskmise restorani EBITDA on 6% käibest ja kulubaas on suures osas fikseeritud, seega 6% käibelangus viib kasumi 3,3% peale. Null tuleb 12,4% juures. 42% EHRLi küsitletud restoranidest on juba täna kahjumis.

1. Toitlustaja ei saa toidu käibemaksu langetusest midagi

Toitlustaja on käibemaksukohustuslane. Ta arvab toidu ostmisel makstud käibemaksu sisendkäibemaksuna maha. Seetõttu ei ole käibemaks kunagi olnud osa tema kulust.

Tabel 1. Restorani toidukulu enne ja pärast, 100 eurot netoostu kohta

	Täna, toit 24%	Toit 9%
Tarnija arve netosumma	100,00 €	100,00 €
Käibemaks arvel	24,00 €	9,00 €
Sellest maha arvatav sisendkäibemaks	24,00 €	9,00 €
Restorani tegelik kulu	100,00 €	100,00 €

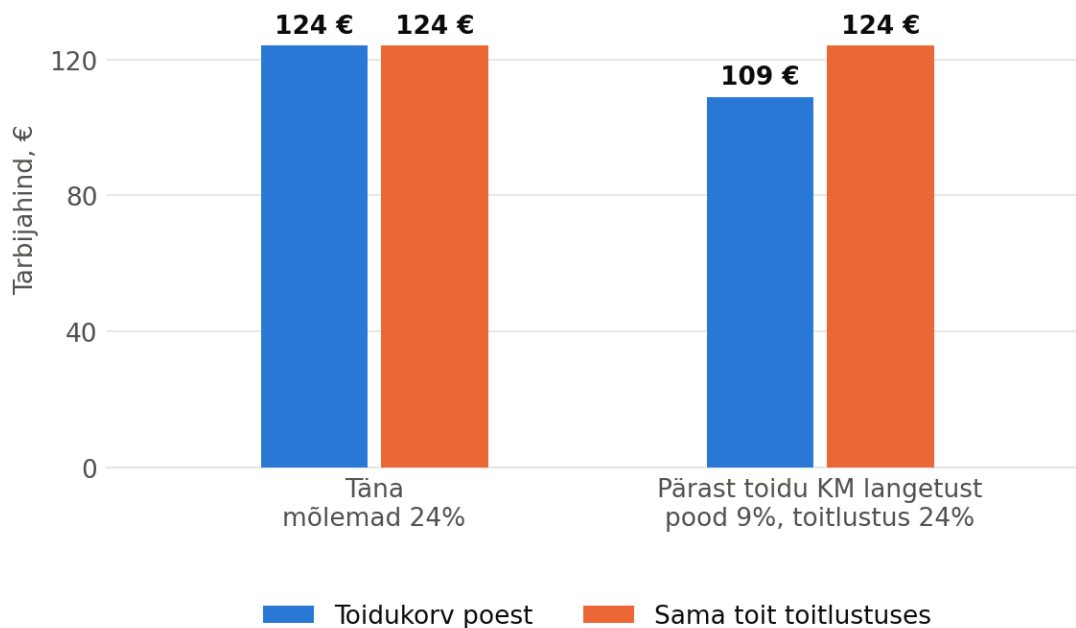
Kodutarbija seda maha arvata ei saa. Tema jaoks on käibemaks lõplik kulu, seega temani jõuab langetus täies ulatuses.

Tabel 2. Sama toidukorv, netoväärtus 100 eurot

	Täna	Toit 9%, toitlustus 24%	Muutus
Tarbija maksab poes	124,00 €	109,00 €	-12,1%
Tarbija maksab toitlustuses	124,00 €	124,00 €	0,0%
Vahe	0,00 €	15,00 €	

Sama toidukorv, netoväärtus 100 eurot

Poehind langeb 124 eurolt 109 peale. Toitlustuse hind ei liigu. Vahe 15 eurot ehk 13,8%.

Kogu langetuse mõju läheb ühele kanalile. Teine kanal kannab kogu suhtelise kahju.

2. Sisendkäibemaks kahaneb, riigile tasumisele kuuluv summa kasvab

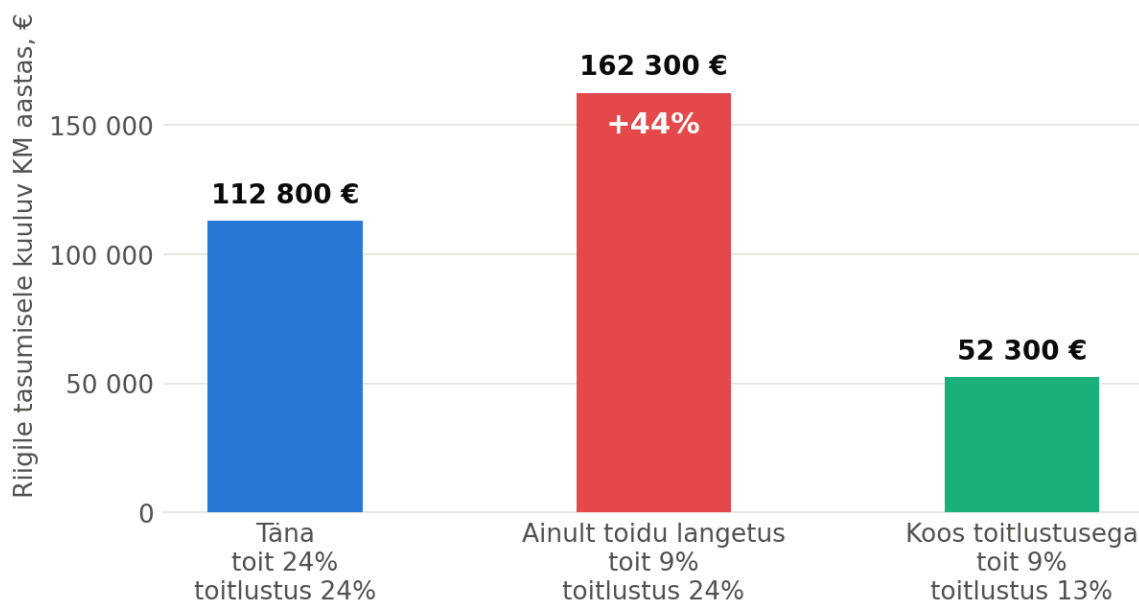
Kui toidu määr langeb, kahaneb toitlustaja mahaarvatav sisendkäibemaks. Müügikäibemaks jääb 24% peale. Vahe, mille toitlustaja peab riigile üle kandma, kasvab.

Tabel 3. Restoran netokäibega 1 000 000 eurot aastas

	Täna toit 24%, toitlustus 24%	Toit 9%, toitlustus 24%	Toit 9%, toitlustus 13%
Müügikäibemaks	240 000 €	240 000 €	130 000 €
Sisendkäibemaks toidult, netoostud 330 000 €	79 200 €	29 700 €	29 700 €
Sisendkäibemaks muult, netoostud 200 000 €	48 000 €	48 000 €	48 000 €
Riigile tasumisele kuuluv summa	112 800 €	162 300 €	52 300 €
Muutus tänasega võrreldes		+49 500 € ehk +44%	-60 500 € ehk - 54%

Restoran netokäibega 1 miljon eurot

Sisendkäibemaks toidu ostudelt kahaneb, seega tasumisele kuuluv summa kasvab.

Püsivas olukorras ei ole see rahavooliselt kahjulik, sest tarnijatele makstakse sama summa võrra vähem. Tähtis on teine asi. Toitlustaja igakuine kohustus Maksu- ja Tolliametile ees kasvab ligi poole võrra ja seda tuleb rahastada õhukesest marginaalist. Sektoris, kus 1 100 ettevõtetel on juba 14,5 miljonit eurot maksuvõlga, tähendab suurem igakuine käibemaksukohustus suuremat maksehäirete riski.

Üks erand on olemas. Käibemaksukohustuslasena registreerimata mikrotoitlustaja, kelle käive jääb alla 40 000 euro, sisendkäibemaksu maha ei arva. Tema toidukulu langeks. Valdav osa sektori käibest on aga registreeritud ettevõtjate käes, kelle jaoks efekt on null.

3. Mis juhtub toitlustaja tuluga

Toitlustaja kaotab kaks korda. Esiteks kasvab tema toote suhteline hind 13,8%, ilma et ta oleks midagi muutnud. Teiseks ei saa ta kulude poolelt midagi tagasi.

Tabel 4. Nõudluse nihe, tundlikkus ülekandumisele ja elastsusele

Ülekandumine poehinda	Poehinna langus	Toitlustuse suhteline kallinemine	Nõudlus, elastsus 0,20	Nõudlus, elastsus 0,35	Nõudlus, elastsus 0,50
100%	-12,1%	+12,1%	-2,4%	-4,2%	-6,0%
75%	-9,1%	+9,1%	-1,8%	-3,2%	-4,5%
50%	-6,0%	+6,0%	-1,2%	-2,1%	-3,0%

Ristelastsus on eeldus, mitte Eesti mõõtmistulemus. Rahvusvahelistes nõudlussüsteemides jääb toitlustuse ristelastsus toidu ja hinna suhtes tavaliselt vahemikku 0,2 kuni 0,5. Kogu tabel on esitatud selleks, et järeldus ei sõltuks ühest arvust. Läti 2026. aasta kogemus viitab, et ülekandumine võib olla täielik, seega tabeli ülemine rida on realistlik.

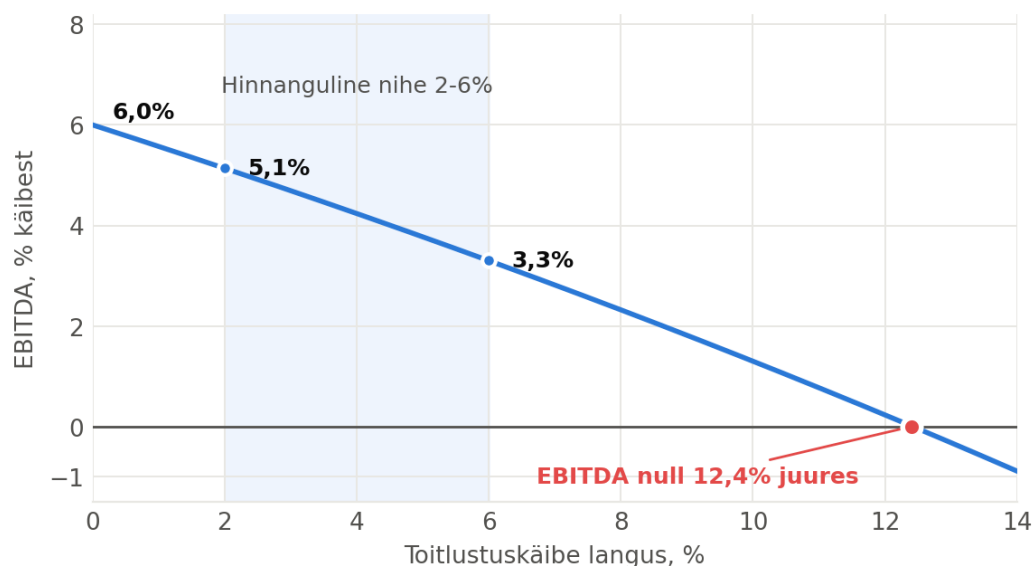
Toitlustuse kulubaas on suures osas fikseeritud. Rent, põhikoosseis, energia ja halduskulud ei kao koos külastajaga.

Tabel 5. Keskmise restorani kasumitundlikkus, kõik read % käibest

Käibe langus	0%	-2%	-4%	-6%	-8%	-10%	-12,4%
Toit ja jook	33,0	32,3	31,7	31,0	30,4	29,7	28,9
Tööjõud	31,0	30,8	30,5	30,3	30,0	29,8	29,5
Rent	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Energia	5,0	5,0	4,9	4,9	4,9	4,9	4,8
Muud kulud	16,0	15,9	15,8	15,7	15,6	15,5	15,4
EBITDA	6,0	5,1	4,2	3,3	2,3	1,3	0,0

Keskmine restoran: mis juhtub kasumiga, kui nõudlus nihkub poodi

Kulubaas on suures osas fikseeritud, seega käibe langus sööb kasumit ligi kaks korda kiiremini.

Iga kaotatud käibeeuro pealt kaob ligi 48 senti kasumit. 6% käibelangus võtab ära poole kasumist. 12,4% juures on kasum null. Need arvud kirjeldavad keskmist ettevõtet. 42% EHRLi küsitletud restoranidest on juba täna kahjumis, seega neil ei ole puhvrit üldse.

4. Kellelt maks ära võetakse ja kuhu see läheb

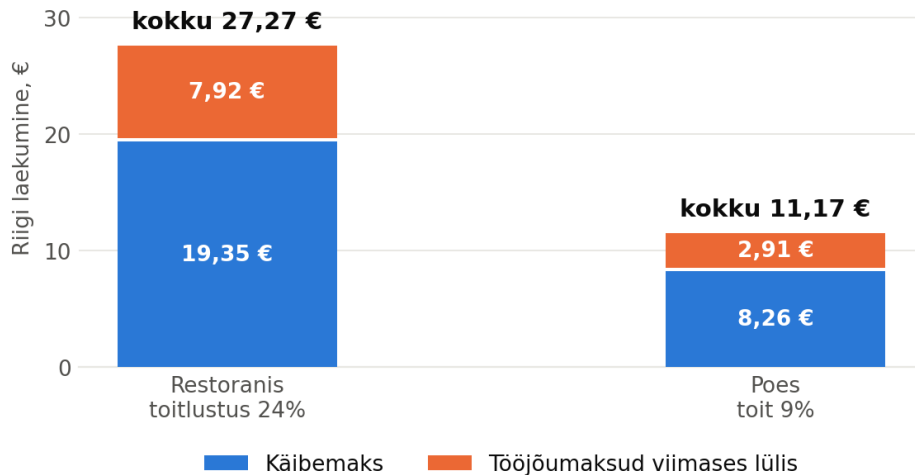
Riigi seisukohalt ei ole vahet ainult käibemaksumääras. Toitlustus on tööjõumahukas ja kogu see tööjõud on Eestis maksustatud. Toitlustuses on tööjõukulu 31% käibest, toidukaubanduses ligikaudu 10%.

Tabel 6. Iga 100 eurot tarbimist, viimane lüli

	Restoranis, toitlustus 24%	Poes, toit 9%	Vahe
Käibemaks	19,35 €	8,26 €	-11,09 €
Tööjõukulu viimases lüli	25,00 €	9,17 €	-15,83 €
Tööjõumaksud sellelt	7,92 €	2,91 €	-5,01 €
Kokku riigile	27,27 €	11,17 €	-16,10 €

Iga 100 eurot tarbimist: mida riik saab, olenevalt sellest kus see kulutatakse

Toiduahel enne viimast lüli on mõlemal juhul sama, seega võrreldud on ainult viimast lüli.

Toiduahel enne viimast lüli on mõlemal juhul sama, sest restoran ostab sama toidu samalt tootjalt. Võrreldud on ainult seda, mis juhtub viimases lülis.

Tabel 7. Mõju sektori tasandil

Nõudluse nihe	Poodi liikuv tarbimine	Riigi laekumise kadu aastas
-2%	29 mln €	4,6 mln €
-3,5%	50 mln €	8,1 mln €
-6%	86 mln €	13,8 mln €

See ei ole toidupaketi peamine kulu, aga see on kulu, mida 245 miljoni euro hinnangus ei ole sees. Sellele lisandub töökohtade kadu. 2 800 ohus olevat töökohta on ligikaudu 15 miljonit eurot tööjõumakse aastas.

5. Omavalitsused ja koolitoit

Omavalitsus ei arva koolitoidu käibemaksu maha, sest tegemist ei ole ettevõtlusega. Seega on 24% talle päris kulu. Kui ta ostab teenust sisse, maksustatakse kogu portsjoni hind. Kui ta peab oma kööki, maksustatakse ainult tooraine.

Tabel 8. Üks koolilõuna, tooraine 1,50 eurot, köögi tööjõukulu 1,00 eurot

	Täna	Toit 9%, toitlustus 24%
Oma köök	2,86 €	2,64 €
Sisseostetud toitlustusteenus	3,10 €	3,10 €
Vahe oma köögi kasuks	0,24 €	0,47 €

Vahe kasvab ligi kaks korda. Omavalitsusel tekib rahaline põhjus toitlustus sisse tõmmata. Kaotajad on kohalikud toitlustusettevõtted, kes just väljaspool Tallinna elavad suures osas koolide, lasteaedade ja hooldekodude lepingutest.

6. Mida see eelnõu jaoks tähendab

Toitlustuse väljajätmine ei ole neutraalne otsus. See on aktiivne otsus suunata tarbimine kanalisse, kus on vähem Eesti tööjõudu ja väiksem maksulaekumine.

Toitlustuse lisamine 13% määra alla lõpetab kiilu tekkimise, alandab toitlustaja tasumisele kuuluvat käibemaksu 112 800 eurolt 52 300 euronil miljonieurose käibe kohta ja jätab nõudluse sinna, kus see täna on.

Eeldused ja arvutuskäik

Näiterestoran. Netokäive 1 000 000 eurot. Toidu ja joogi netoostud 330 000 eurot ehk 33% käibest. Muud käibemaksuga maksustatud ostud 200 000 eurot. Kulustruktuur: toit ja jook 33%, tööjõud 31%, rent 9%, energia 5%, muud tegevuskulud 16%, EBITDA 6%. Tööjõukulu osakaal on Eurostati andmetest (I56, 2024: tööjõukulu 320,9 mln eurot, netokäive 1 046 mln eurot ehk 30,7%). Ülejäänud kulurea osakaalud on sektori tüüpstruktuur.

Kulude muutuvosa käibe languse arvutuses. Toit ja jook 100% muutuv, tööjõud 40%, energia 30%, muud tegevuskulud 30%, rent 0%.

Tööjõumaksud. Eurostati I56 andmetel oli 2024. aastal tööjõukulu töötaja kohta 16 500 eurot. Sellest brutopalk ligikaudu 12 330 eurot, sotsiaalmaks 4 069 eurot, tulumaks 865 eurot (maksuvaba tulu 8 400 eurot aastas), töötuskindlustusmaks 296 eurot. Tööjõumaksud kokku ligikaudu 5 230 eurot töötaja kohta ehk 31,7% tööjõukulust.

Kaubanduse tööjõuosakaal. Kasutatud 10% käibest. See on hinnang, mitte mõõdetud Eesti näitaja.

Sektori tasand. I56 netokäive 2024 oli 1 046 mln eurot, korrigeeritud nominaalkasvuga 2026. aastasse ligikaudu 1 154 mln euronil, brutokulu tarbijale 1 431 mln eurot.

Ristelastsus. Eeldus vahemikus 0,2 kuni 0,5. Eesti mõõtmistulemust ei ole.

Kõik arvutused on staatilised. Need ei arvesta varimajanduse vähenemist ega investeerimisvõime taastumist, mis mõlemad töötavad langetuse kasuks.